

Finansal İstikrar ve Geleceğe İlişkin Beklentiler

Alpaslan Çakar
Türkiye Bankalar Birliği
Yönetim Kurulu Başkanı

24 Kasım 2022
Bakü

Azerbaycan Merkez Bankası'nın Çok Değerli Başkanı, Azerbaycan'ın Çok Değerli Şahsiyetleri, Azerbaycan Bankalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanım, Değerli Meslektaşlarım, Değerli Basın Mensupları, Hanımefendiler, Beyefendiler Dost ve Kardeş Azerbaycan'da bulunmaktan ve sizlere hitap etmekten yüksek memnuniyet duyuyorum.

Konferansa davetinden dolayı yakın dostum Zakir Nuriyev'e özel olarak teşekkür ederim.

Kendisiyle, Birliklerimiz arasında oluşan sıcak ve samimi işbirliğini daha ileri götürme gayretindeyiz. Bu ay başında, Türk Devletleri Teşkilatı üyelerinin bankalar birlikleri konseyinin işbirliği anlaşmasını imzaladık. Cumhurbaşkanlarımızın açtığı yolda ilerleyeceğimize ve güzel çalışmalar yapacağımıza inanıyoruz.

Konuşmamda, bankacılıkta itibarın, düşük riskin ve dayanıklılığın özetini ifade eden finansal istikrarın önemini, bankacılık sektörünü gelecekte etkilemesi muhtemel gelişmeleri değerlendirmeye çalışacağım.

Değerli Konuklar,

Son yarım yüzyılda dünya ekonomisinde çok önemli gelişmeler ve hızlı değişimler yaşanmıştır. 1980 yılından başlayan ve 2022 yılına gelinen dönemde Dünya ekonomisinin büyüklüğü, iki katına çıkmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin gelirden aldığı pay 16 puan artarak yüzde 45'e yükselmiştir. Kişi başına gelir, gelişmiş ülkelerde 5 kat, gelişmekte olan ülkelerde ise 20 kat artmıştır. Buna rağmen gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki fark 11'den ancak 9 kata gerilemiştir.

2050 yılına ilişkin yapılan projeksiyonlara göre;

- Dünya ekonomisinin büyüklüğü bugünkünün iki katının da üzerinde olacaktır.
- İlk on büyük ekonomi arasında daha fazla gelişmekte olan ülke yer alacaktır.
- Teknolojik gelişmelerin de olumlu katkısıyla kurumsal ve alt yapı yatırımları ve iş yapma biçimleri önemli ölçüde değişecektir.

- Hiç kuşku yok ki, tüm ülkeler gelirden daha fazla pay almak amacıyla güçlü bir rekabet içerisinde büyüme çabalarını sürdürmek isteyeceklerdir.

Değerli Konuklar,

Ekonomik büyüme, ulusal gelir düzeyindeki ve kişi başına düşen milli gelirdeki artışı işaret etmektedir.

Büyümede temel belirleyici unsur üretimdir. Malların ve hizmetlerin toplam miktarını gösteren üretimi etkileyen temel faktörler; fiziki sermaye, iş gücü, doğal kaynaklar, bilgi birikimi ve teknolojik yeniliklerdir. Son dönemde bunlara, güçlü ve dengeli makro politikalar, yenilikçi girişimciler, iyi kurumsal yönetim, sağlam ve sağlıklı finansal sistem gibi unsurlar da eklenmiştir.

Büyüme için elzem faktörlerden bir tanesi de finansal istikrardır. Finansal istikrar, en zor şartlarda dahi bankaların ekonomik faaliyetin finansmanını sürdürebilmeleridir.

Finansal istikrar, güçlü ve sağlam finansal kuruluşlar, sağlıklı işleyen piyasalar ve faaliyet ortamı anlamına gelir. Risklerin ve belirsizliğin düşük veya yönetilebilir olduğu ortamlarda ekonomik aktörler, tasarruf, tüketim ve yatırım kararlarını daha kolay ve sağlıklı olarak verebilirler.

Bankalar da işlevlerini daha iyi yerine getirerek büyümeye olan katkılarını en yüksek düzeye çıkarabilirler. Bildiğiniz üzere bankalar ve finansal sektör geleneksel olarak bir dizi “temel işlevi” yerine getirmektedirler:

Bu işlevleri kısaca özetlemek gerekirse;

- Müşterilerin likit varlıklarını yöneterek, bunları kredi olarak şirketlere ve bireylere kullanırlar.
- Kaynakları en doğru şekilde değerlendirir ve riskleri en etkin şekilde yönetirler.
- Ödeme sistemlerini çalıştırır.
- Menkul kıymet piyasalarında aracı ve piyasa yapıcı olarak rol alırlar,
- Parasal aktarım mekanizmalarına ve ekonomi politikalarına aracılık ederek; büyümenin finansmanını ve toplumsal refah artışını desteklerler,

Bankaların bu işlevleri, siyasi, sosyal, ekonomik, teknolojik, kısaca her türlü gelişmeden önemli ölçüde olumlu veya olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Gelişmiş ya da gelişmekte olsun, bir ülkede bankacılık sisteminin zayıf olması hem o ülkenin finansal sistemi hem de uluslararası finansal piyasaların istikrarına karşı önemli bir tehdit

oluşturabilir. Bundan dolayıdır ki finansal sektörlerin güçlendirilmesi ve sağlıklı çalışması konusundaki ihtiyaç bu alandaki uluslararası işbirliklerini önemli hale getirmiştir.

Yeni dönemde finansal mimarinin temel amacı, dünyanın neresinde olursa olsun banka sisteminin temel kurallarının ortak bir paydada toplanmasıdır. Bu kapsamda sermaye yeniden tanımlanmıştır, sermaye ile risk arasındaki ilişki daha sıkı hale getirilmiştir. Riskin üstlenilmesinde, fiyatlanmasında, izlenmesinde ve yönetiminde yeni kurallar getirilmiştir. Ekonominin kalbi olan bankacılık sektöründe sermayenin özenle korunması ve artırılmasına özel önem verilmektedir. Sektörün sağlıklı büyümesinin ve işleminin öncelikli koşulu budur.

Türkiye finansal istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi konusunda yüksek bir tecrübeye sahiptir. Sektörün 2000'li yılların başında yeniden yapılandırılmasından sonra;

- Ekonomik faaliyetin finansmanında daha fazla rol almaya başlamış ve büyümeye olan katkısını arttırmıştır,
- Sektör bilançosunun milli gelire oranı son 20 yılda 2 katı üzerine çıkmıştır.
- Bilançolar daha sağlıklı ve dengeli hale gelmiş, kredilerin bilançodaki payı iki katını aşmıştır.
- Özkaynaklar güçlendirilmiş ve sermaye yeterliliği yüksek bir düzeye ulaşmıştır.
- Aktif kalitesi yükselmiştir.
- Teknoloji her alanda etkin şekilde kullanılmaktadır.
- Finansal aracılıkta kapsayıcılık genişlemiştir.
- Müşteri portföyü ve sektör çeşitliliği geniş bir yelpazeye ulaşmıştır.
- Müşteri tercihlerine dayalı, ürünler, hizmetler, kanallar çeşitlenmiş ve dijital hale gelerek dünya standartlarını yakalamış, hatta bazı konularda aşmıştır,
- Çok güçlü bir rekabet ortamı oluşmuştur.
- Yurtdışı yerleşik yatırımcıların sektör payı %3 düzeyinden %25 düzeyine yükselmiş, diğer bir ifadeyle bankacılık sektörü cazibe merkezi haline gelmiştir.

Değerli konuklar,

Müsaadenizle şimdi de bankacılığın geleceğine ilişkin bazı görüşlerimi paylaşmak istiyorum:

Gelecekte de uluslararası para ve sermaye piyasalarında finansal istikrar önemini koruyacaktır. Finansal kapsayıcılık genişleyecek, işlem hacmi büyümeye devam edecek, daha karmaşık yeni ürünler ve hizmetler piyasalarda olacaktır. Para piyasaları ile sermaye piyasaları arasında ve bankalarla banka dışı finansal kuruluşlar arasındaki entegrasyon daha

güçlü olacaktır. Bankacılık ekonomik faaliyetler için anahtar sektör olmaya devam edecektir.

Bankacılık sektörünün bilançosunun milli gelire oranı gelişmiş ülkelerde ortalama 3 kat iken, gelişmekte olan ülkelerde sadece 1 katın biraz üzerindedir. Olumlu açıdan bakarsak, gelişmekte olan ülkelerde bankacılık sektörünün büyüme potansiyelinin hala yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

Yakın gelecekte bankacılık sektörünü etkileyecek başlıca ana akımların şunlar olduğunu söyleyebiliriz:

- Ekonomi politikaları ve düzenlemeler
- Ulusal, bölgesel, küresel ilişkiler
- Demografik değişim
- Teknolojik yenilikler ve yeniliklere uyum politikaları
- Ödeme kuruluşları, teknoloji şirketleri ile veri yöneticisi şirketler ve internet tabanlı şirketlerden gelen rekabet
- Müşteri tercihlerindeki değişiklik
- İklim ve çevre riskleri

Kısa bir süre önce yapılan, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve Uluslararası Finans Enstitüsü toplantılarında gördüğümüz ortak görüşler şunlardı;

1. Küresel ekonomi zor bir dönemden geçmektedir.
2. Bir yandan küresel ekonomideki yavaşlama hatta durgunluk riski için çözüm aranırken, bir yandan hemen her ülkede uzun yıllar sonra yeniden yüksek seyreden enflasyon ile mücadele için politika seçenekleri değerlendirilmektedir.
3. 2022 yılı başında yakın coğrafyamızda başlayan savaş, bölgesel ve küresel siyasi gerginlikleri arttırmıştır.
4. Yaptırımlar ve korumacılık bölgesel ve uluslararası ticaret üzerinde büyük sınırlamalar getirmektedir.
5. Savaşla birlikte gıda, enerji güvenliği ve tedarik zincirindeki sorunlar kritik hale gelmiştir.
6. İklim ve çevre riskleri için uluslararası işbirliği ve somut adımların atılması zorunlu hale gelmiştir.

Öte yandan, geleceğe ilişkin beklentileri olumlu yönde etkileyen hususların da varlığını rahatça görebiliriz.

1. Pandemi büyük ölçüde sonlanmıştır.
2. Turizm ve hizmetler sektörleri hızlı toparlanmaktadır.
3. Enerji tasarrufu ve alternatif enerji kaynakları üzerindeki çalışmalar hızla devam etmektedir.
4. Özellikle Türkiye'nin de öncü rol aldığı gıda koridorunun oluşturulmasında çok önemli aşamalar kat edilmiştir.

5. Siyasi gerginliklerin azaltılmasına yönelik çabalar sürdürülmektedir.
6. Petrol ve gıda fiyatlarındaki yükseliş durmuş, hatta düşüş eğilimi başlamıştır.
7. Hükümetler büyümeyi destekleyen yaklaşımlarını sürdürmektedir,
8. Teknolojideki gelişmeler her alanda iş yapma biçimini olumlu yönde değiştirmektedir.

Bu konferansın önemli bir bölümünü oluşturan teknolojik gelişmeler ve bankacılık sektörüne yansımaları konusunda değerli konuşmacılar detaylı ve değerli açıklamalar yapacaklardır.

Bu alandaki değerlendirmelerimi kısaca paylaşmam gerekirse;

- Teknolojideki gelişmeler özellikle ödeme sistemleri, sermaye piyasası işlemleri, kredi verme ve mevduat toplam işlemlerini yeniden şekillendirmektedir.
- Bankalar hissedarların ve müşterilerin beklediği hızda ve standartlarda değişimi yakalama çabasıdadır.
- Geleneksel olarak ürün ve sürece odaklanmış olan bankalar, müşteri merkezli bir modele geçmektedir.
- Bilgi ve işlem güvenliği konularında hassasiyetle çalışılmaktadır.
- Bankaların önem verdikleri diğer bir konu, çevre ve iklim risklerinin doğru yönetilmesidir. Günümüzde çevreye olan ilgi, insanların zihninde her zamankinden daha fazla yer almakta ve aldıkları kararları önemli ölçüde etkilemektedir. Bankalar, müşterileri hakkında sorumlu bir şekilde uygulama ve yatırım yapmaktadır.

Tüm bu gelişmeler, daha rekabetçi, daha verimli, daha etkin, daha sorumlu, daha düşük maliyetli bir aracılık faaliyeti ve güçlü özkaynaklar demektir.

Sonuç olarak, şunu çok net şekilde söyleyebiliriz ki geleceğe hazırlıklı olmak amacıyla bankacılık sektöründe özkaynakların yüksek olmasına özel bir hassasiyet gösterilmelidir. Bankalar bir yandan fiziki alt yapılarını ve hizmet ağlarını korurken bir yandan da yeniliklere yatırım yapmak ve özkaynak üretmek durumundadırlar. Finansal istikrarın sürmesinin, bilançonun sağlıklı büyümesinin ve ekonomik büyümeye olan desteğin artırılmasının ön koşulu, sermayenin güçlü olması ve özkaynakların verimli kullanılmasıdır. Bu sayede bankalar bundan sonra da büyüme ve refah artışına destek olmaya devam edeceklerdir.

Değerli Dostlar,

Bankalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı görevimin dışında, Ziraat Bankası Genel Müdürü görevimle de birkaç cümle söylemek isterim. Ziraat Bankası Azerbaycan olarak 8 yıldır Azerbaycan'da faaliyet göstermekteyiz. Bu süre içinde şube ağıımızı genişleterek 7 şube ile

hizmet veriyoruz. Bankamızın hizmet verdiği segment ağırlıklı olarak kurumsal ve girişimci müşterilerdir.

Başta imalat ve sanayi olmak üzere, ülkenin ekonomik büyümesinde rol oynayan sektörlerdeki firmalar öncelikli hedef müşteri kitlemiz arasında yer almaktadır.

Ziraat Finans Grubu'muzun bir üyesi olarak Bankamızın başta gelen bir diğer amacı ise Azerbaycan ile Türkiye ve Ziraat Finans Grubu'nun faaliyet gösterdiği diğer ülkeler arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmak, dış ticaretin finansmanında güçlü rol oynamaktır. Azerbaycan ile Türkiye arasında ticari işlemlerde ana banka olunması, Bankamızın en temel hedeflerinden birisidir.

Bankacılık sektörü olarak bizler, ülkelerimiz ekonomilerine katkı sağlamaya devam edeceğiz. Finansal teknolojilerde ise artık yeni normal olarak adlandırabileceğimiz bir dönemde olduğumuzu tekrar ifade etmeliyim.

Buradan hareketle geleceğe daha güçlü ve daha hazırlıklı bakabilmek adına fintekler başta olmak üzere birçok konuda işbirliğimizi artırarak sürdürmeliyiz. Aynı paydada gerçekleştirdiğimiz bu gibi toplantı ve etkinliklerde önemli çıktılar ve kazanımlar elde edeceğimize yönelik inancım tamdır.

Konferansa ve bu güzel organizasyona emeği geçenleri kutluyor, faydalı bir toplantı olmasını diliyorum. Sizleri muhabbetle selamlıyorum. Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.